

Eduardo Galeano

A lázalom joga

Már születőben van az új évezred. Nem mintha túlságosan komolyan kellene venni a dolgot: végtére is a keresztény időszámítás szerinti 2001. év a muzulmánok 1379., a maják 5114. és a zsidók 5762. esztendeje. Az új évezred egy január 1-jén születik meg. A római birodalom szenátorai döntöttek így, az ő szeszélyüknek köszönhető ez. Egy szép nap úgy határozta, szakítanak azzal a hagyománnyal, hogy a tavasz kezdetén ünneplik az új évet. A keresztény korszak időszámítása is egyfajta szeszélyből ered: egy szép napon a római pápa úgy határozott, keltezi Jézus születését, noha senki sem tudja, mikor született.

Az idő füttyül a határookra, amiket kitalálunk számára, hogy bemesélhessük magunknak, engedelmeskedik nekünk, ám az egész világ ünnepli ezt a határt és fél tőle.

Felhívás a röpülésre

Évezred megy, évezred jön, az alkalom kedvez arra, hogy a lángoló ige szónoikai beszédek tartanak az emberiség sorsáról, és Isten haragjának szóvivői beharangozzák a világ végét és a teljes pusztulást, miközben az idő csendben folytatja útját a végtelenség és a titok mezsgyéjén.

Az igazat megvallva, nincs aki ellenálljon: egy ilyen időpontban, bármily önkényes is, bárki kísértést érez, hogy föltegye magának a kérdést, milyen lesz az elkövetkező idő, de hát honnan tudhatná az ember, milyen lesz. Egyetlen dologban vagyunk biztosak: a huszonegyedik században, ha még itt vagyunk, valamennyien a múlt század emberei leszünk, és ami még rosszabb, az elmúlt évezred emberei leszünk.

Bár nem tudjuk kitalálni az időt, ami beköszönt majd, de legalább jogunk van elképzelni, mit szeretnénk, milyen legyen. Az Egyesült Nemzetek 1948-ban és 1976-ban meghirdették az emberi jogok terjedelmes lajstromait, ám az emberiség óriási többségének nincs egyéb joga, mint látni, hallani és hallgatni. Mi történik, ha elkezdjük gyakorolni az álmodás soha meg nem hirdetett jogát? Mi történik, ha lázalomba ringatjuk magunkat egy kis időre? Szemünket a gyalázon túlra szegezzük, hogy kigondoljunk egy másik lehetséges világot:

- a levegő megtisztul minden méregtől, amely nem az emberi félelemből és az emberi szenvedélyekből ered;
- az utcákon az autókat szétlapítják a kutyák;
- az embereket nem vezeti az autó, nem programozza be a komputer és nem vásárolja őket a szupermarket és a televízió sem nézi őket;
- a televízió nem lesz a család legfontosabb tagja, és úgy kezelik majd mint a vasalót vagy a mosógépet;

- az emberek azért dolgoznak majd, hogy éljenek, ahelyett hogy azért él- nének, hogy dolgozzanak;
- a büntető törvénykönyvekbe belefoglalják az ostobaság bűnét, amit azok követnek el, akik azért élnek, hogy birtokoljanak vagy szerezzenek, ahe- lyett hogy egyszerűen csak éljenek, miként a madár énekel anélkül, hogy tudná, hogy énekel, és miként a gyermek játszik anélkül, hogy tudná, hogy játszik;
- semmilyen országban sem azokat a fiúkat vetik börtönbe, akik meg- tagadják a katonai szolgálat teljesítését, hanem azokat, akik teljesíteni akarják azt;
- a közgazdászok nem nevezik életszínvonalnak a fogyasztás szintjét és nem nevezik életminőségnek a dolgok mennyiségét;
- a szakácsok nem hiszik azt, hogy a languszták el vannak ragadtatva, ha élve forralják fel őket;
- a történészek nem hiszik azt, hogy az országok el vannak ragadtatva, ha megszállják őket;
- a politikusok nem hiszik azt, hogy a szegények el vannak ragadtatva, ha ígéreteket ehetnek;
- az ünnepélyesség nem fogja továbbra is azt hinni, hogy az egyetlen erény, és senki nem vesz majd komolyan senkit, aki nem tud gúnyt űzni önma- gából;
- a halál és pénz elveszti varázslatos hatalmát, és a gazember sem elhalá- lozás, sem szerencse folytán nem változik át erényes lovaggá;
- senkit sem tekintenek sem hősnak sem ostobának azért, mert azt teszi, amit helyesnek vél ahelyett, hogy azt tenné, ami megfelel neki;
- a világ nem a szegények, hanem a szegénység ellen visel háborút, és a hadiipar nem tehet mást, mint hogy csődöt jelent be;
- az étel nem áru lesz, és a közlekedés sem lesz üzlet, mivel az étel és a közlekedés emberi jogok;
- senki sem hal éhen, mert senki sem hal meg gyomorrontásban;
- az utcagyerekeket nem kezelik szemétként, mert nem lesznek utcagyere- rekek;
- a gazdag gyermekeket nem kezelik úgy, mintha pénz lennének, mert nem lesznek gazdag gyermekek;
- az oktatás nem lesz azok kiváltsága, akik meg tudják fizetni;
- a rendőrség nem lesz azoknak az átka, akik nem tudják megvásárolni;
- az igazság és a szabadság, amelyek elválasztva élésre ítélt sziámi ikrek, egyesülni fognak, és jól összetapadnak háttal a hátnak;
- egy fekete nő Brazília elnök asszonya, egy mások fekete nő pedig az Egyesült Államok elnök asszonya lesz; egy indián nő Guatemalát kormá- nyozza, egy másik Perut;
- Argentínában a Plaza de Mayo örült női a szellemi épség példáját alkotják, mert megtagadják a felejtést a kötelező emlékezet-kiesés időszakaiban;
- az Anyaszentegyház kijavítja Mózes tábláinak hibáit, és a hatodik paran- csolat előírja majd a testnek való hódolást;
- az Egyház más parancsot is hoz majd, amit Istenre hagyott: – Szeretni fogod a természetet, amelynek részét alkotod;

- ismét erdősítik a világ sivatagait és a lélek sivatagait;
- a reményüket veszítettek ismét reménykedni fognak, az elveszetteket pedig megtalálják, mert ők azok, akik reményüket veszítették, amiért annyit reméltek, és akik elvesztek, amiért annyit keresgéltek;
- honfitársai és kortársai leszünk mindenkinek, aki akarja az igazságot és a szépséget, ott született, ahol született, és élt ahogyan élt anélkül, hogy egy kicsit is bevigye a térkép vagy az idő határait;
- a tökéletesség az istenek unalmas kiváltsága marad; ám ebben a balszerencsés és kibaszott világban minden éjszaka úgy élnek majd, mintha az utolsó lenne és minden nap mintha az első lenne.

Arató János fordításai

Annie Saumont francia író 1927-ben született Párizsban, és jelenleg is ott él. Műfordító is, többek között J.-D. Salinger ültette át.

Thomas Bernhard (1931–1989) osztrák író, drámaíró; műveiben elsősorban az osztrák vidéket, polgárságot választotta témájául, melyet ironikusan, többnyire sötétben ábrázolt. Főhősei javarészt olyan különcök, akik hiába próbálják megismerni és megérteni a világot, kísérletük kudarcba fullad.

Eduardo Galeano 1940-ben született Montevideóban, Uruguay fővárosában. Buenos Airesben a Crisis című folyóiratot alapította és szerkesztette. Argentínában és Spanyolországban élt száműzetésben, majd 1986 elején visszatért Uruguayba.